చిలకసముద్రం కలెక్టర్

శ్రీ దిగవల్లి వేంకటశివరావు

[ఇది కల్పితకథకాదు. నూరు సంవత్సరాలకు పూర్వం నిజంగా జరిగినకథ. ఈకథ గంజాంజిల్లాలో ఇప్పటికీ ముసలివాళ్లు చెప్పకుంటారు. అనేకమందిపాశ్చాత్య గ్రంథకర్తలు దీనిని తమపుస్తకాలలోకి యెక్కించారు. సర్ ఛార్లెస్ లాసన్ గారు "మెమోరీస్ ఆఫ్ మెడ్రాస్" అనే పుస్తకంలో దీనినిగురించి ఒక ప్రకరణం వ్రాశారు. నేను వ్రాస్తూవున్న సంగతులలో చాలాభాగం వారి గ్రంథానికి అనువాదం.] — వ్యా. క.

గంజాం జిల్లాలో చిలకసముద్రంఅనే మహాసరస్సు ఒకటివున్నది. ఇది ౪౪ మైళ్లు పొడుగున బంగాళాఖాతానికి ఆనుకుని వున్నది. సముద్రానికీ దీనికీ ౨౦౦ గజాలు వెడల్పుగల ఇసుకపర్రమాత్రమే అడ్డం. ఇది సముద్రభాగమే అని చెప్పవచ్చును. డిశంబరునుంచి జూనువరకూ నీళ్లు ఉప్పగా ఉంటాయి. వర్షాకాలంలో మాత్రం తియ్యగా వుంటాయి. ఈసరస్సుయొక్కలోతు మూడుమొదలు ఐదుఅడుగులు వుంటుంది. ఎక్కడా ఆరుఅడుగులు దాటదు. దీనికి దక్షిణాన పడమర, చిన్నచిన్న రాతికొండలు నీటిలోకి చొచ్చుకొని లంకల్లాగు వుంటాయి. అలాంటి ప్రదేశాలలో ఒకదానికి బ్రేక్ ఫాస్టు ఐలెండు (Break fast Island) అని పేరు. ఈసరస్సుమధ్య కల్లికోటరాజాగారి భవనం ఒకటి వున్నది. ఇండియా దేశానికి వైస్రాయిగా వుండిన కర్జన్ప్రభువు యిక్కడికి వచ్చినప్పుడు "ఈచోటునుంచి కనబడే దృశ్యం భారతదేశంలో కల్లా సుందరమైనదిగా నాకు తోస్తూంది" అని అన్నాడట! మనకథ ఈ ప్రదేశానికి సంబంధించినదే!

మనకథానాయకుడిపేరు తామస్ స్నాడ్ గ్రాస్. ఇతను గేబ్రిల్ స్నాడ్ గ్రాసు కొడుకు. ఇతడు ౧౭౫౬ లో జన్మించాడు. తండ్రి ఇండియాలో కుంపిణీవారి కొలువులో పనిచేశాడు. అతని ప్రాపకంవల్ల తామసుకుకూడ ౧౭౭౭ లో చెన్నపట్నం సెంట్ జార్జికోట పరిపాలనక్రింద ఒకరైటరు గిరీ (Writership) యిచ్చారు. ౧౭౮౨ లో ఈ కుర్రవాడికి ఫ్యాక్టరు (Factor)గా ప్రమోషను యిచ్చారు. ౧౭౯౦ లో ఇతడు సీనియరు మర్చెంటు హోదాను గంజాము అసిస్టెంటు రెసిడెంటుపదవిని పొందినాడు. భారతదేశంలో ఎక్కడ చూసినా వరహాల చెట్లు వుండినరోజులు—అవి. ఆచెట్లను ఆశ్రయించుకొని దులిపినకొద్దీ బంగారువర్షం కురిసేది. తక్కిన దొరలలాగునే ఈ స్నాడ్ గ్రాసుకూడా ఉద్యోగరీత్యా తనకు అబ్బిన అవకాశాన్ని వృథాపోనివ్వకుండా ఆవరహాలచెట్టును గట్టిగా పట్టుకొని దులపడం ప్రారంభించాడు. ఇతడు రెసిడెంటుగా వచ్చిన రెండుసంవత్సరాలలో గంజాంలో కఱవు వచ్చింది. ఈ కఱవులో ఇతడు తెలివిగా పని చేశాడు. జమీందార్లను అదుపులో వుంచాడు. ఈ కాలంలో ఇతడు తిండిలేక మాడుతూన్న వాళ్ల చేత పనులు చేయించి సర్కారు డబ్బులతో వారికి గంజి కూడు పెట్టించాడు. ఇతడు వాళ్లచేత కట్టించిన బిల్డింగులలో గంజాంపట్టణానికి పదిమైళ్లలోవున్న రంభలో చిలకసముద్రంయొక్క ఒడ్డును ఆనుకొని ఇరవైవేల వరహాలు పెట్టికట్టిన సుందరమైన భవంతి ఒకటి. ఇది అతనిసొంతం. ఈ భవనం అంటే అతనికి అతిప్రీతి. దానిలోనే ఇతడు కాపురం వుంటూవుండేవాడు. అది ఇప్పటికీ వున్నది. అప్పుడు చెన్నపట్నం గవర్నరు సర్ ఛార్లెస్ ఓక్లే కఱవుకోసం అని చెప్పి స్నాడ్ గ్రాసు ఖర్చుపెట్టినసొమ్ము చాలా ఎక్కువగా వున్నదని విమర్శించాడు. ఈ సంగతి ఏమిటో కనుక్కోవాలనిన్నీ, కుంపిణీవారి రివిన్యూ ఉద్యోగులందరూ చేయ

వలసినట్లు పార్లమెంటువారు నిర్ణయించిన ప్రమాణం ఇతనివల్ల తీసుకోగలందులకున్నూ ఇతన్ని చెన్నపట్నం రమ్మన్నారు.

ఇతడు గంజాంనుండి అవతలికి అడుగుపెట్టడంతోటే అక్కడి జమీందార్లు చాలామంది ఇతని ద్విభాషి అయిన గోపాలకృష్ణమ్మకు తాము దఫాలవారీగా చాలాముత్తాలు చెల్లించినామనిన్నీ, దానికి అతడు రశీదులు యివ్వలేదనిన్నీ ఫిర్యాదుచేశారు. ఇతని స్థానేవచ్చిన ఆక్టింగురెసిడెంటు దీనినిగురించి దర్యాప్తు చేశాడు. దీనివల్ల స్నాడ్‌గ్రాసు తన ద్విభాషీకి తగని చనవూ, అధికారమూ ఇచ్చాడనిన్నీ, అతడు అధికారం దుర్వినియోగంచేసి లాభం పొందినాడనిన్నీ బయలుపడింది. అంతట ఆద్విభాషీ మీద కేసుపెట్టి అతడు అపహరించిన సొమ్ము భర్తీచేయవలసిందని నిర్ణోధించాడు. అతడు మొదట తప్పించుకోచూచాడు గాని ఖయిదులోవుంచి కొంచెం బాధించేటప్పటికి మెత్తబడి, సొమ్ము కక్కివేశాడు. అతనిని వదిలివేయగా మళ్లీ ఎక్కడా కనబడకుండాపోయాడు. ఈ తవాయివల్ల స్నాడ్‌గ్రాసుకు మళ్లీ పనియివ్వడానికి సందేహించారు. ౧౭౯౪ లో రెసిడెంటుపదవికి బదులు కలెక్టరుపదవి యేర్పాటుచేసి వాల్టర్ బాల్ఫర్ అనే అతనిని ఆపనికి నియోగించారు. (ఇతడు ౧౮౪౫ లో చనిపోయే టప్పటికి ౧౦ లక్షల పౌనులు సంపాదించినట్లు తేలింది) అయితే కొద్ది కాలంలోనే స్నాడ్ గ్రాస్ యొక్క అకృత్యాలు మరచిపోయి ౧౭౯౬ లో బాల్ఫర్ స్థానంలో మళ్లీ ఇతనిని కలెక్టరుగా నియమించారు. పనిలేకుండా వుండినఈ నాలుగు సంవత్సరాలలో స్నాడ్ గ్రాసు తన నడత మార్చుకునేటందుకు బదులుగా ఇంకా కొన్నిదురభ్యాసాలు కూడా అలవర్చుకొని చెడినందువల్ల ఇతనిహయాంలో గంజాం జిల్లా మాన్యూలు వ్రాసిన మాల్టుబి (**Maltby**) చెప్పినట్లుగా గంజాం జిల్లా పరిపాలనలోని అన్నిశాఖలూ పుచ్చిపోయాయి. పాతదుబాషీ గోపాలకృష్ణమ్మమాయమైనాడు గాని అతనికి బదులు అలాంటివాడే జగన్నాథరావు అనేవాడు ఒకడు తయారైనాడు. స్నాడ్ గ్రాసు ఇతనిని దుబాషీగా నియమించి అతనికి సర్వాధికారాలు యిచ్చాడు దానితో సర్కారు దస్తు తరుగులూ మోసాలూ ప్రజాపీడనము సర్వ సామాన్యమై పోయినాయి. గంజాం పట్నంలో ఈదుబాషీ తన దివాణం (కోర్టు) ఒకటి సాగించాడు. ఇతనిని మంచిచేసుకో దలచిన జమీందారులు ఇతరులు అక్కడకు వెళ్లి ఈయన దర్శనం చేయాలి. ఎవరూ వట్టి చేతులతో వెళ్లకూడదు. స్నాడ్ గ్రాస్ దొరగారికి ఇకేమీ పట్టలేదు. ఇతడు తన సిపాయిలతోటి,బంట్రోతులతోటి ఇతర పరివారంతోటి ఎప్పుడూ రంభలోనే దర్జాగా వుండేవాడు. తన మనస్సుకు నచ్చిన అందమైన భోగముదాన్ని ఒకతెను వుంచుకున్నాడు. ఇది చాలా తెలివైనది. అతన్ని తన వలలో వేసుకుని అనేక తంత్రాలు తమాషాలు చేస్తూ అమితవ్యయం చేయించేది. తన యిష్టం వచ్చినట్లల్లా ఆడించేది.

ఇలాగు కలెక్టరు ఉపేక్షవల్లా, దుబాషీ దుర్మార్గంవల్లా జిల్లా వ్యవహారం దుఃస్థితిలోకి దిగిపోయింది సర్కారు శిస్తు వసూలు మందగించింది. అప్పుడు చెన్నపట్నం రాజధాని గవర్నరు క్లైవు ప్రభువు శిస్తులు ఎందువల్ల సరీగా వసూలు కావడం లేదని సంజాయిషీ అడిగాడు. వర్షాలు సకాలంలో కురవలేదనిన్నీ, అందువల్ల పంటలు బాగా పండలేదనిన్నీ, ప్రజలలో డబ్బు లేదనిన్నీ, జిల్లాలో జమీందార్లు చెప్పినమాట వినడం లేదనిన్ని ఖోండు జాతివాళ్లు అల్లరి చేస్తున్నారనిన్నీ. శాంతి భద్రతలు నెలకొల్పడానికి శిస్తు వసూలుకు తగిన మిలిటరి బందోబస్తు సిబ్బందీ తనకు లేదనిన్నీ స్నాడ్‌గ్రాసు జవాబు చెప్పాడు. కాని చెన్నపట్నం రివిన్యూబోర్డువారు మోసపోయేవారుకారు. సర్కారు దస్తుఘాజలు (అపహారం) కేసు కప్పిపుచ్చడానికి ఇంత తెలివితేటలైన జవాబు ఇదివరలో ఏకలెక్టరూ చెప్పివదిలేదని అన్నారు. గవర్నమెంటువారుకూడా ఇలాగే అభిప్రాయపడి స్నాడ్‌గ్రాసును కలెక్టరు పదవినుండి తొలగించి బ్రౌను అనే అతనిని కలెక్టరుగా నియమించారు. ఈ బ్రౌను గంజాం వచ్చేటప్పటికి కొంతకాలం పట్టింది. వచ్చిన తరువాత స్నాడ్‌గ్రాసును చార్జీ వప్పగించేటట్లు చేయగలిగేటప్పటికి ఇంకా కొంత కాలం పట్టింది. స్నాడ్ గ్రాసును రంభ దగ్గర నుంచి కదలించే

టప్పటికి గవర్నమెంటు వారి తాళలు దిగి వచ్చారు. స్నాడ్ గ్రాసుస్థానే నియమింపబడిన కొత్త కలెక్టరు బ్రౌను గంజాం జిల్లా వ్యవహారాలన్నీ చక్కబెట్టడానికి ప్రయత్నించాడు. కాని అది సులభసాధ్యం కాలేదు. అవి అంత గందరగోళంలో వున్నాయి. మంచి అభివృద్ధిలో వుండిన జిల్లాపాడై పోయిందనిన్నీ, జనసంఖ్య కూడా క్షీణించిందనిన్నీ ఇతడు పైకి వ్రాశాడు. దుబాషీని అరెస్టు చేశారు కాని అత డెంతసొమ్ము అపహరించిందీ సరిగా తెలుసుకోవడానికి వీలు కాలేదు. బయటపడిన రెండు పద్దులే ఒక లక్ష అరవై యెనిమిది వేల రూపాయిలు దాకా తేలినాయి. ఈ ద్రవ్యాపహరణానికి అతనిమీద దస్తుఫాజుల్ కేసు పెట్టాడు. కాని దేశం అల్లకల్లోల స్థితిలో నుండుటవల్లా, గుంసూరులో తిరుగుబాటు జరిగినందువల్లా, ఈ కేసు విచారణ జయప్రదంగా నడపడానికి బ్రౌనుదొరకు అవకాశం లేకపోయింది. ౧౭౯౩కూ ౧౮౦౧కి మధ్య యీ జిల్లా పరిపాలనను గురించిన తక్సీలు తెలుసుకోడానికి రికార్డులు ఏమీ లేవని జిల్లా మాన్యూలు వ్రాసిన మాల్టబీ వ్రాసినాడు. ఈ రికార్డు లేమైనవని విచారించగా బ్రౌను దొరగారే వానిని తగల వేశారని స్పాటిస్ వుడ్ అనే కలెక్టరు వ్రాశాడు. కాని ఇది విశ్వసించ తగినట్లు లేదు. ఈ జిల్లాలో దీనిని గురించి ఒక కథ చెప్పుకుంటారు. తనపైని సాక్ష్యం దొరకకుండా రివిన్యూ లెక్క పుస్తకాలన్నీ స్నాడ్ గ్రాసు చిలకసరస్సులో పారవేశాడట. “రంభ దగ్గరకు వచ్చేటట్లయితే ప్రాణం తీస్తా” నని బ్రౌన దొరను బెదిరించాడట!

రంభలో కూర్చుని స్నాడ్ గ్రాసు చేసిన విచిత్రాలను గురించీ, అతన్ని అక్కడనుండి కదలించడం గవర్నమెంటుకు ఎంత కష్టసాధ్యమైనదో ఆ సంగతిని గురించీ ఇంకా కొన్ని కథలు ప్రచారంలో వున్నాయి. వాటిని ఆంగ్లేయ గ్రంథకర్తలు తమ పుస్తకాలలోకి కూడా ఎక్కించారు.

సండేస్టేట్స్‌మన్ (Sunday Statesman) అనే పత్రికలో ౧౯౩౮ సంవత్సరం అక్టోబరు, ౨౩-వ తేదీన (C. B. C) సి. బి. సీ అనే పొడి అక్షరాలతో ఈ స్నాడ్ గ్రాసును గురించిన కథ వ్రాయబడినది. దానిలో పైని చెప్పిన సంగతులుగాక ఇంకా కొన్ని విశేషాలు వ్రాయబడినాయి.

స్నాడ్ గ్రాసుకు ౧౭౯౧లో గంజాం రెసిడెంటు ఉద్యోగం వచ్చినతరువాత గోపాలకృష్ణమ్మను తనకు సహాయ దుబాషీగా ఏర్పరచుకొని అతని సహాయంతో రివిన్యూలో నూటికి ౯౦ వంతులుమాత్రం సర్కారుకు జమకట్టి తక్కినది స్వంతానికోసం అట్టే పెట్టుకోవడం ప్రారంభించాడు. రంభలో కట్టించిన ఇంటికి ౨౦ వేలపౌనులు ఖర్చుఅయినదట. జమీందారులు ఎందుకు బకాయి పెడుతున్నారో తెలుసుకోవలసిందని ౧౭౯౮లో చెన్నపట్నాన్నుంచి ఒక ఉద్యోగిని పంపగా వాళ్లందరూ తమ పేష్కషు నదివరకే ఇచ్చివేశారని తేలింది. తప్పుడు లెక్కలు వ్రాయవలసిందని స్నాడు గ్రాసు తనను నిర్బంధించాడని గోపాలకృష్ణయ్య ప్రమాణంచేశాడు. నేనలాంటిపని చేయమనలేదని స్నాడు గ్రాసు అన్నాడు. స్నాడు గ్రాసుకూడా దీనిలో భాగస్వామే అని, తేలినా సరియైనరుజువు దొరకనందువల్ల అతడు తాను చేయవలసినపని తిన్నగా నిర్వహింపక ఉపేక్ష చేసినాడని సస్పెండు చేశారు. గోపాలకృష్ణయ్యను జైలులో పడవేసిసొమ్ము కక్కేవరకు నిర్బంధించి వుంచారు. శిస్తురసీదు కవుంటరు ఫాయిలు కాగితాలు లెక్కలతో సరిగా వున్నాయా లేవా అని చూడడం మాత్రమే తనపని అనిన్నీ, అవి సరిగానే వున్నాయనిన్నీ, కవుంటరు ఫాయిలులో వసూలు చేసిన దానికన్న గోపాలకృష్ణమ్మ తక్కువ మొత్తాలు వేసినట్లైతే తానేమిచేయగలననిన్నీ స్నాడ్ గ్రాసు చెప్పి తాను నిర్దోషినని వాదించాడు. ౧౭౯౨ లో ఇతనికి మళ్లీ పనియిచ్చారు.

రెండవమారు ౧౮౦౦ నాటికే మళ్లీ ఇతనిపైని ఫిర్యాదులు చెలరేగాయి. ఇతని సంజాయిషీకి రివిన్యూ బోర్డువారూ గవర్నమెంటు హర్షించలేదు. ఇతనిని ఛార్జి వప్పగించవలసిందని బ్రౌను అనే దొరను పంపించారు. ఈ బ్రౌను వచ్చేటప్పటికి తన ఆఫీసుదగ్గరకు తుపాకీ బారు మేరదూరంలోకి వస్తే కాల్చివేస్తానని బెదిరించి అతనిఎదటనే లెక్కపుస్తకాలూ రికార్డులూ చిలకసరస్సులో పారవేశాడు. తన పీకమీదికి తేగల

సాక్షీ సాధనాలన్నింటినీ అలా మాపుచేసి జిల్లాల్లో తనకుగల వ్యవహారాలన్నీ మెల్లగా చక్కబెట్టుకొని ఆఖరుకు చెన్నపట్నం వెళ్లాడు.

'జాన్‌లా' అనే ఆయన ౧౯౦౮ లో "గ్లింప్సెస్ ఆఫ్ హిడెన్ ఇండియా" అనే పుస్తకంలో ఈ క్రింది విధంగా వ్రాశాడు.

"స్నాడ్‌గ్రాసు రంభలో కట్టించిన దివ్యభవనాన్ని ఎంతో చక్కగా అలంకరించాడు. తనసాలలలో మంచి గుఱ్ఱాలనూ, ఏనుగులనూ కట్టించి వుంచాడు. పెద్దనవాబులాగు జీవించేవాడు. రంభమారు మూలగావున్నది. చెన్నపట్నంనుంచి కలకత్తా వెళ్లేవారలు సముద్రం మీదనే సరాసరి వెడతారుకాని ఇలాగు రారు. ఎవరైనావస్తే మాత్రం ఇతడు వాళ్లను వదిలిపెట్టేవాడుకాదు. వాళ్లకు విందులుచేసి వేటలు ఏర్పాటుచేసి, ఆదరించేవాడు. ఇతడు కాపురంఉన్న ఇంటికి ఎదురుగా చిలకసముద్రంలో రెండుమైళ్లదూరంలో పదిహేను అడుగుల చతురంగల ఒక చిన్నలంకవున్నది. దానికి బ్రేక్ ఫాస్టు ఐలెండు అని పేరు. తనపనికి ఎవరూ అంతరాయం కలిగించకుండా ప్రశాంతంగా పనిచేసుకోడానికని ఆలంక మీద ఒక్క గది కట్టించి అది తనఆఫీసు అన్నాడు. ఆగదిపైన స్థూపీబురుజులాగు గోపురం ఒకటి కట్టించాడు. ఆబురుజులో ఒకదీపం వేళ్లాడగట్టేవాడు. దీనిని దీపస్తంభం అనేవాడు. తన రివిన్యూలెక్కలూ, రికార్డులూ అన్నీ ఈ గదిలో పెట్టించాడు.

ఈ జిల్లాపరిస్థితులు బాగాలేవని మద్రాసు గవర్నమెంటు పంపినతాఖీదును ఇతడు చిత్తుకాగితాలబుట్టలో పడవేశాడు. లెక్కపుస్తకాలన్నీ చెన్నపట్నం పట్టుకు రావలసిందని మళ్లీ తాఖీదువచ్చింది. దానికి సరియైన సమాధానం వ్రాయలేదు. వర్షాకాలంలో పూరీరేవులోకి ఓడలు సరిగా రాలేవని ఇతడు ఎరుగును. ఇలాగు రెండేళ్లు గడిచినతరువాత అధికారులు కలెక్టరేటును వశంచేసుకొని స్నాడ్‌గ్రాసును అతని పుస్తకాలను చెన్నపట్నం తీసుకొని రావడానికి కొంతమంది సోల్జర్లను పంపడానికి నిశ్చయించారని ఇతనికి తెలిసింది. వీళ్లు ఇక్కడికి రావడానికి ఆరునెలలు పడుతుందని ఇతడెరుగును. వాళ్లు వచ్చే జాడలు ముందుగా తనకు తెలియచేయడానికి వేగులవాళ్లను పెట్టి వాళ్లు వారం రోజుల దూరంలో వున్నారని తెలియగానే ఇతడు లెక్క పుస్తకాలన్నీ ఒక పడవలో పెట్టించి ఒడ్డుకుపట్టమన్నాడు. పడవ బ్రేక్ ఫాస్టు లంకకు తీరానికి మధ్యకురాగానే పడవ చీల ఒకటి ఎలాగో వూడి వచ్చింది. ఆపడవ, దానితో పుస్తకాలూ మునిగిపోయాయి. పడవవాళ్లు మాత్రం ఈదుకుంటూ ఒడ్డుకు వచ్చారు. సోల్జర్లు వచ్చినాక స్నాడ్‌గ్రాసు ఈసంగతి ఆ చిన్న దళాధిపతికి చెప్పాడు. అతడు ఏం చేస్తాడు? స్నాడ్‌గ్రాసును చెన్నపట్నం తీసుకొని వెళ్లాడు. *

ఇక బ్రౌను దొర ఏంచేస్తున్నాడో చూద్దాము. ఎలాగైతే నేమి బ్రౌను ఎంతో తంటాలుపడి చాలా సంగతులు బయటికి లాగాడు. వీటినిబట్టి స్నాడ్‌గ్రాసు పైని కేసు పెడదామని మద్రాసు గవర్నమెంటువారు ఆలోచించారు కాని ఇలాంటి కేసు విచారించడానికి చెన్నపట్నం సుప్రీము కోర్టువారికి అధికారం వున్నదా అని అనుమానం కలిగినందువల్ల ఇది మానుకున్నారు. ౧౮౦౦ సంవత్సరం మొదలు ౧౮౦౮ వరకు ఏమీ పని లేకుండా స్నాడ్ గ్రాసును చెన్నపట్నంలోనే వుండనిచ్చారు. విలియం బెంటిక్ గవర్నరుగా వుండగా ప్రభుత్వంవారు ౧౮౦౮ లో ఇతని పని తీసివేశారు. అంతట స్నాడ్ గ్రాసు తన డబ్బాడవాలి సర్దుకుని సామానులు తీసికొని ఇంగ్లాండుకు ఓడ ఎక్కాడు. ఇతడు ౨౭ సంవత్సరాలు కంపెనీవారి కొలువులో పని చేసి జీతం కొద్దిపాటిదైనా పెద్దసంపద ఆర్జించాడు. ఇతడు తనసంపదతో పాటు ఇంగ్లాండుకు పరువు ప్రతిష్ఠలు తెచ్చుకోనందువల్ల తూర్పు ఇండియాకంపెనీ డైరక్టర్లు తమ ఉద్యోగుల కిచ్చే పించను ఇతనికి ఇవ్వడానికి నిరాకరించారు. దీనికి ఉపాయమేమిటని ఇతడు ఆలోచించాడు. తనహక్కు నిలబెట్టుకోవాలనీ, కక్ష సాధించాలనీ ఇతనికి బుద్ధిపుట్టింది. తనకు న్యాయం చేయకపోతే తమకూ

* (Glimpses of Hidden India - John Law 1908 pp. 91-93)

కష్టం కలిగేటట్లు ప్రవర్తించవలసి వస్తుందని ముందుగా డైరెక్టర్లను ఇతడు హెచ్చరించాడు. ఈ బెదిరింపులకు వారు ఏమీజవాబు చెప్పక ఉపేక్షించారు. కొన్నాళ్లు గడవనిచ్చి ఇతడు కార్యాచరణకు పూనుకున్నాడు. చిరిగిపోయిన పాతదుస్తులు పాకీవాళ్లు వీధులూడిచే చీపురు కట్టా కొని, ఆ పాతదుస్తులు వేసుకొని చీపురుతో లీడెన్‌హాలు వీధిలో తూర్పుఇండియా కంపెనీవారి దివ్యభవనం ఎదుటనిలిచి రోడ్డు ఊడ్చడం ప్రారంభించాడు. తాను ఎవరో ఇతరులకు తెలియకుండా ప్రచ్ఛన్నంగాగాక, బహిరంగంగా వచ్చిపోయేవారితో కుంపినీవారికి ఇండియాలో వున్నమంచి ధనవంతమైన రాష్ట్రంలో తాను ఒకజిల్లాకు కలెక్టరుగా పనిచేసినా ననిన్నీ వారికింద తాను ఇన్నిసంవత్సరాలు కష్టపడి నమ్మకంగా పనిచేసినప్పటికీ తన అవసాన కాలంలో ఏమీ యివ్వకుండా తినడానికికూడు లేకుండా వీధులలో ముష్టియెత్తుకొని బ్రతకమని వదిలివేశారనిన్నీ తనకథ చిత్రవిచిత్రముగా వర్ణిస్తూ అతి దీనంగా చెప్పకో సాగినాడు. ఇప్పటివలెనే అరోజులలోకూడా లీడెన్‌హాలువీధి లండనులో వచ్చిపోయే వారితోనిండి కిటకిటలాడే రాజవీధి. తూర్పుదేశపు సంపదలకు ఇంగ్లాండుకుగల పరస్పర సంబంధానికి బాహ్యచిహ్నంగా ఆవీధిలో కంపెనీవారి దివ్యభవనం అందరికీ కనబడుతూ వుండేది. తూర్పుదేశంలో సంపదలార్జించి వచ్చిన దొరలను నవాబులని చెప్పకునేవారు. వీళ్లు లెక్కలేనంతధన మార్జించి ఆధన కనకవస్తువాహనాలలో దొర్లుతూ ఒళ్లుపైని తెలియక సౌఖ్యాలు అనుభవిస్తూ నీతినియమాలులేక కళ్లు నెత్తినిపెట్టుకొని ప్రవర్తించడాన్ని గురించిన్నీ ప్రజలు ప్రత్యక్షంగా చూస్తూ కథలలోవింటూ నాటకాలలో దర్శిస్తూవుండేవారు. ఇట్టిస్థితిలో ఆ ఇండియాలో పనిచేసివచ్చిన నిర్భాగ్యుడైన ఈ ఉద్యోగి ఈ వీధిలోనే ఇలాగ పాకీపని చేస్తూవుండడంచూసి అనేకమంది ఇది ఏమిటని ఆలోచించడం ప్రారంభించారు. లండన్ నగరంలో గొప్పవారు నివసించే పడమటిభాగంలో దీనిని గురించిన గుసగుసలు బయలుదేరాయి. స్మాడ్‌గ్రాసు కూడా తానువేసిన వేగానికి అనుగుణ్యంగానే ప్రవర్తించేవాడు. పాపం, అన్యాయం జరిగిన కంపెనీ ఉద్యోగి అనిచెప్పి ఎవరైనా పెన్నీలు (సీమదేశపు నాణెం నాలుగుడబ్బులు) యిస్తే కృతజ్ఞతతో పుచ్చుకొని జేబులో వేసుకొనేవాడు. ఇతడీ కంపెనీభవనం ఎదుట ఇలావుండడం చూసేటప్పటికి కంపెనీ డైరెక్టర్లకు తలవంపుగా తోచింది. అందులో ముఖ్యంగా ఇతడు చీపురుపెట్టివూడ్చే పెద్దమెట్లపైనివున్న పెద్ద సింహద్వారందగ్గరనే ఈ డైరక్టర్లు తమ గుఱ్ఱపు సార్టు బండ్లలోదిగి లోపలికి వెళ్లవలసివచ్చేది. ఈ దివ్య భవనానికి వెనక ఒక చిన్నసందులోనుండి లోపలికి పోవడానికి ఇంకోదారివున్నమాట నిజమేకాని అది నౌకర్లకోసం ఏర్పడినదారి. ఈ పాపిష్టిముండాకొడుకు మొఖం కనపడకుండానూ అక్కడ ఈ చిత్రంమాస్తూ నిలబడినవాళ్ల లేవిడీలు తప్పించుకోడానికిన్నీ అలాగు సందులోనుంచి లోపలికిదూరడం వారికి చాలాపరువు తక్కువగాతోచింది. పోనీ ఒక పోలీసువాడినిపిలిచి ఈ "న్యూసెన్సు" మాన్పిద్దామనుకుంటే ఇతడేమినేరం చేశాడని పిర్యాదుచేయగలరు? స్మాడ్‌గ్రాసు తన చర్యలవల్ల ఎలాంటినేరమూ చేయడంలేదు. మునిసిపాలిటీనిబంధనలలో దేనినీ మీరడంలేదు. పైగాఅతడు చేసేపని పరోపకారంగాకూడావున్నది. ముఖ్యంగా వర్షంకురిసి బురదగా వున్నరోజున మహోపకారంగానూ వున్నది. అదిగాక అతనిపట్ల ప్రజలందరికీ అమితమైన జాలి కలుగుతూ వున్నది.

ఈకంపెనీ డైరక్టర్ల కోర్టువారికి హిందూదేశంపైని అమితమైన అధికారా లున్నాయి. అక్కడ తమ నిరంకుశాధికారాలను చలాయించడంలో వీరు ఏమాత్రమూ వెనుదీయరు; ఎంత క్రూరంగానైనా ప్రవర్తిస్తారు; కాని తమ కార్యాలయం గుమ్మం ఎదుటనే తమ కిందపూర్వం పనిచేసిన తాబేదారు డొకడు తమ అధికారాన్ని ధిక్కరించి నవ్వులాటుచేస్తువుంటే వీరు దీనికే ప్రతిక్రియ చేయలేక పోతున్నారు. ఇది చూచి ఇతరులుకూడా ఇలాటి పెంకితనాలు మొదలు పెడతారేమో! అందువల్ల డైరెక్టర్లకోర్టువారు మొదట కోపంతో మండిపడినా వీధిలో ఈ అప్రతిష్ఠ మాన్పకోడానికి ఏదో ఒక మార్గం యోచించక తప్పినదికాదు. స్మాడ్‌గ్రాసుతో రాజీ చేసుకోవడమే ఉత్తమ మార్గంగా కనబడింది. ముందుగా అతడు చేస్తూవున్న

చర్య మానివేస్తే అతని వ్యవహారం మళ్లీఆలోచిస్తామని కబురంపారు. ఆతడు చాల మర్యాదగా తనతోపాటు ఉద్యోగం చేసినవారికి న్యాయంగా వచ్చే పింఛను తన పని తొలిగించిన తేదీ లగాయతూ తనకు కూడా మంజూరు చేసేవరకు తన చర్య విరమించనని మళ్లీ కబురంపాడు. డైరెక్టర్లున్నూ వారి చైర్మెనుగారున్నూ బింకాలు మానివేసి స్మాడ్ గ్రాసు కోరికలను వెల్లడిచేస్తూ తీర్మానాలు చేశారు. అంతట ఆ మర్నాడు స్మాడ్ గ్రాసు మంచి కొత్త సూటు దొరటోపీవేసుకొని జోడు గుర్రాలబండి యెక్కి* డైరెక్టర్ల కోర్టువారికి వందనా లర్పించడానికి వచ్చి అయ్యా ఇప్పుడు మీరు నా ఆదాయం సాలుకు ౫ వేల పౌనులు అయ్యేటట్టు చేసినారని అన్నాడట! ఈ మాట వినేటప్పటికి వాళ్లందరూ తెల్లపోయారు ఈ దృశ్యం సరిగావర్ణించడానికి ఎవరితరము?

స్మాడ్ గ్రాసు చిలక సరస్సు దగ్గర రుచి మరగిన సౌఖ్యాల నన్నిటినీ మళ్లీ స్వేచ్ఛగా అనుభవించడానికి మళ్లీ అతనికి అవకాశం కలిగింది? అతడు మళ్లీ తలయెత్తాడు.

ఇప్పటిలాగే ఆ రోజులలో షోకీళ్లా లందరూ నివసించే మేఫెయిరులో చెస్టరు ఫీల్డువీధిలో ఒకదివ్య భవనాన్ని ఇతడు తీసుకున్నాడు. దానిని చక్కగా అలంకరించాడు. కొన్నాళ్లు అయ్యేటప్పటికి ఉద్యోగ రీత్యా అతనికి లటుస్థించినలోటు పాటులు అందరూ మరిచిపోయారో. లేక ఇలాంటిలోపాలు అందరికీ వుంటాయని సరిపెట్టుకున్నారో. కాని అందరూ అతనిని మర్యాదచేసేవారు. తన కాలంలో ఇండియానుండి వచ్చిన ప్రముఖులైన వారిలో ఒకడైనాడు. ఇలాగు అతడు నలుగురిలో గౌరవంగా వుంటూ ౧౮౨౪లో ఒరియంటల్ క్లబ్బు స్థాపించడానికి కారకుడైనాడు. దానిలో ఇండియాలో గవర్నర్లుగాను సేనానులుగాను పనిచేసిన డ్యూక్ ఆఫ్ వెల్లింగ్టన్, విలియం బెంటింకు. సర్ జాన్ మాల్కలం సర్ థామస్ హిస్లప్ మొదలగువారు ఇతనితోపాటు సభికులైనారు. ఇతడు మెరైన్ సొసైటీలో ౧౫ సంవత్సరాలు సభికుడుగా వుండినాడు. విమెన్సు ఆస్పిటలుకుకూడా ఇతడు పోషకుడుగా వుండినాడు ఇలాగు లండనులో పేరెన్నికపొందిన వారిలో ఒకడుగా నుంటూ ఇతడు ౧౮౩౪-వ సంవత్సరం ఆగస్టునెల ౨౯-వ తేదిన దివంగతుడైనాడు. చనిపోవడానికి మూడేండ్ల క్రిందనే ఒకవిల్లు వ్రాశాడు. ఇతడు రసెల్ అనేవితంతుపుత్రియొక్క పెళ్లిగాని పెద్దకుమార్తె ఎలిజాకు ఒకలక్ష ౭౫ వేలపౌనులు చెంద చేసెనన్నీ, దీనికి కారణం ఆమెతండ్రి తన పట్ల దయగా వుండడమే ననిన్నీ జంటిల్మెన్సు మాగజీనులో ప్రకటించారు. కాని ఇది సరికాదనిన్నీ, ఆవిల్లు తాను చూచితిననిన్నీ ఇండియాలో చిలకసరస్సుతీరం దగ్గర తనకువున్న ఇంటినీ, భూమినీ తనస్నేహితుడైన ఫౌండ్లింగు ఆసుపత్రిలోవున్న గేబ్రిలుగిల్బర్టుకు చెంద చేసినాడనిన్నీ, తన స్నేహితులకూ స్నేహితురాండ్రకూ యీక్రింది విధంగా చెంద చేసెననీ ఛార్లెస్ లాసేక్ గారూ మెమొరీస్ ఆఫ్ మద్రాస్ (**Memories of Madras**) అని తాను రచించిన పుస్తకంలో వ్రాశారు. చూడుడు పుటలు ౧౯౧-౨౦౪. స్మాడ్ గ్రాసు వ్రాసిన మరణశాసనము ప్రకారము అతడు చెందచేసిన ఆస్తిచాలా వున్నది:—

అప్పర్ గిల్డు స్ట్రీటు ఫౌండ్లింగ్ ఆస్పిటలులో గేబ్రేల్ గిల్బెటుకు, రంభలో చిలక సరస్సుఒడ్డున వున్న ఇల్లు, భూమి, గడచిన ౩౦ సం॥లనుంచి ఖాళీగావుండి కంపెనీవారి తాలూకూ ౨౫౦౦ పౌనుల బాండుకింద వుంటూవున్న దానిని ఇచ్చినాడు.

పౌ. ౪౦౦౦-౦-౦. ఎలిజారస్సెల్ నూ, గిల్బెటును, హ్యూ ఎడ్వర్డ్సును, మేజర్ జాన్ స్మిత్తును ఎగ్జిక్యూ

---

*ఈకథ కొన్ని సంవత్సరాలకిందట పయొనీరుపత్రిక వ్రాసింది. బెయిలీగారు కూడా మళ్లీ వ్రాశారు. అతడు నాలుగు గుర్రాల బండిలో వెళ్లాడని పాఠాంతరము.

టర్లుగా నియమించి వారికి చెరివక వేయిపౌనులు మొత్తం ౪౦౦౦-౦-౦ లు యిచ్చాడు.

పౌనులు. ౧౦౦౦-౦-౦ ఎలిజబెత్తు గిల్లెటుకూ, మిసెస్ కవర్డుకూ దానిపైని అయివేజు యివ్వగలందులకూ.

పౌ. ౧౦౦౦-౦-౦ ఆనీజెఫ్రీకి
,, ౧౦౦౦-౦-౦ చార్లటీ హంప్ స్టెడ్‌కు
,, ౪౦౦-౦-౦ తామన్ ఫ్లక్‌కు
,, ౨౦౦-౦-౦ హెన్రీబాసన్‌కు
,, ౨౦౦-౦-౦ రెబెకాపాట్రిడ్జికి
,, ౧౦౦-౦-౦ సారాస్లిన్‌సన్‌కు
,, ౧౦౦౦-౦-౦ మెరైన్‌సొసైటీ ట్రస్టీలకూ
,, ౧౦౦౦-౦-౦ సీమెన్సు ఆసుపత్రికి.

౫౦౦౦-౦-౦ తనసోదరికి దానిపైన అయివజు యిచ్చుటకు, ఇదిగాక తనకు సాలుకు ౧౨౦౦ పౌనులు ఆదాయము వచ్చేరొఖ్ఖం ౪౦ వేలపౌనుల విలువకల పదిలక్షలఫ్రాంకులు ప్యారిసులో పత్రములువున్నవనిన్నీ, ఈ పత్రములున్నూ ఛస్టరుఫీల్డు వీధిలోవున్న ౧౦ నెంబరుయిల్లు అందులోవుండే సామానులున్నూ గుఱ్ఱపుబండి ఇతరచరాస్తిన్ని మరణశాసనంలో చెప్పకుండా విడిచిన ఆస్తియావత్తున్నూ ఎలిజారస్సెల్ కన్యకు చెందచేయుచున్నాననిన్నీ, మరణశాసనం ప్రకారం మిగిలినఆస్తి తన ఎగ్జిక్యూటర్లకు చెందవలెననిన్నీ శాసించాడు. రంథలోవున్న స్నాడ్‌గ్రాసు తాలూకు భవనం యిప్పుడు కల్లికోటరాజాగారి ఆధీనంలోవున్నది.

రాజమోహన హేరాయులు

శ్రేష్ఠమయిన సువాసన గల తలనూనె. మెదడుకు చల్లదనమును కలిగించి వెంట్రుకలను అభివృద్ధి చేయుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

తలపోటు, కూడు పోటు, శిరోవేడిమి, చుండు మొదలగువాటిని పోగొట్టి కన్నులకు చలవ నొసంగి వెంట్రుకలను మృదువు పరచి, నల్లగా పెంచుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

స్త్రీలకు ఆనందమును కలుగజేయును.

సీసా 1-కి రు. 0-12-0 6 సీసాలు రు. 4-4-0

పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

పి. శి. ఏ. అండు కంపెనీ,
ఆయుర్వేదసమాజం,
పెరిదేపి, నెల్లూరుజిల్లా.

చెవుడు

ఆద్భుతమైన క్రొత్తశాస్త్ర పరిశోధన

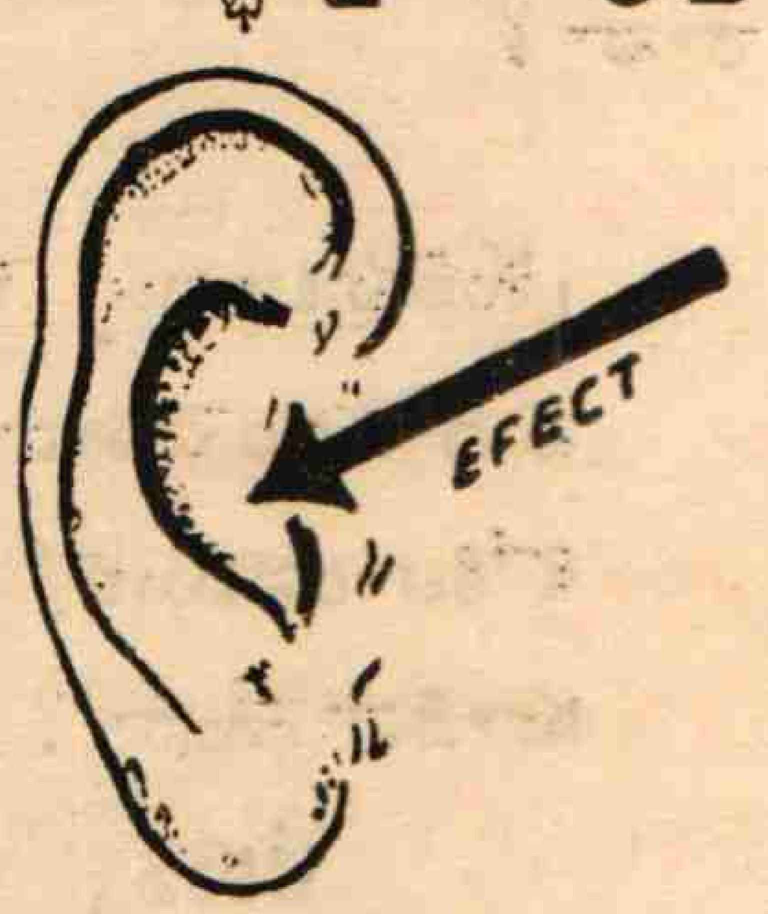

చెవులో చీము కారుట. పోటు, మంట, ధ్వని, దురద, చెమటకాయలు, చెవులో గుంయిమను ధ్వనివినబడుట, చెవిలోని ధ్వనిపొరలు సక్రమముగాలేక మాట సరిగా వినబడకుండుట, జ్వరమువలనగాని, క్వినైన్ సరిగావాడకపోవుటచేతగాని, కలిగిన కొంచెముగాని లేక పూర్తిగాని చెవుడు మున్నగునవి మా **బధిరతా హర్** నూనెవలన పూర్తిగా నెమ్మళించి, శబ్దము బాగుగా వినవచ్చుచున్నది. గుణము కన్పించనిచో సొమ్ము వాపసు చేయబడును. ఖరీదు రు. 2-0-0.

AROGYA SADAN.
ఆరోగ్య సదన్, దుర్గాదేవివీధి, బొంబాయి 4